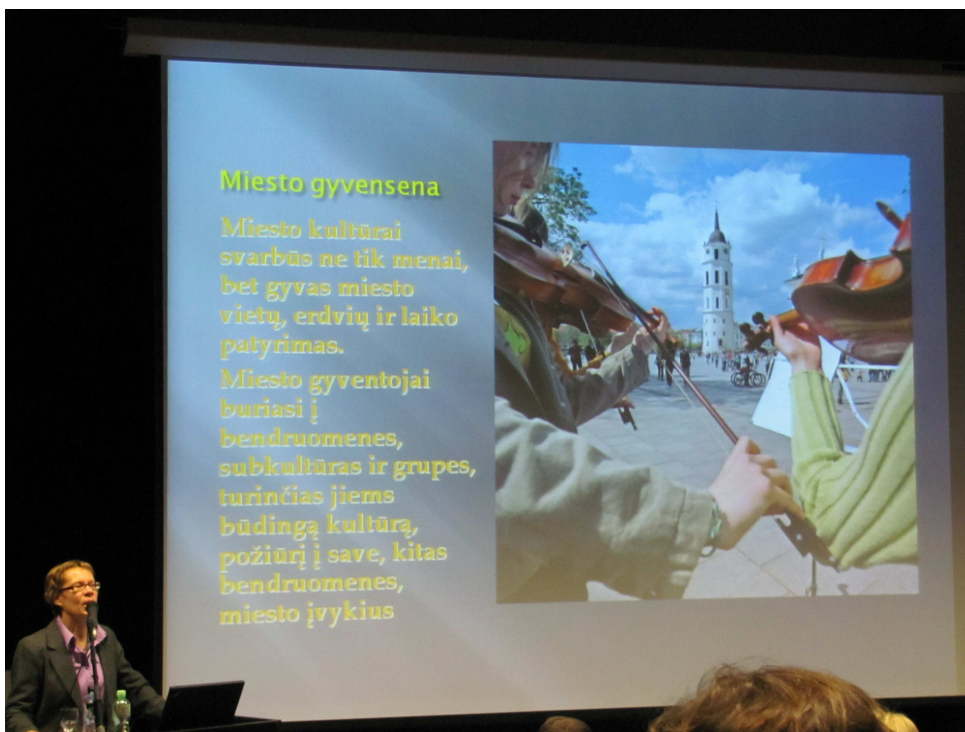

Kultūrininkai suskubo į Valstybės pažangos traukinį

Lietuva dažnai atrodo tarsi ilgu žiemos miegu besimėgaujanti šalis. Bet regis, suskubo keltis ir vyti nuvažiuojantį savęs kaip kultūringos ir kokybiško gyvenimo šalies traukinį. Juolab, kad tą daryti paskatino ES. ES patvirtintoje naujoje 2020 metų raidos strategijoje kiekviena jos narė įpareigota turėti Nacionalinę vystymosi programą su trumpalaikiais ir ilgalaikiais tikslais. Iš dalies to pasekoje šiais metais startavo Lietuvos ilgalaikės pažangos strategijos gairės iki 2030 m., kurios laikui bėgant bus konkretinamos. Šios gairės turi atsiliiepti išoriniams iššūkiams, kuriems šalis iš anksto pasiruošia, juos atremia: t. y. tampa konkurencinga ir sukuria pakankamai aukštą gyvenimo kokybę visiems valstybės piliečiams. Tai kartu ir dokumentas, kuriuos remiantis galima tikėtis savo dalies iš ES struktūrinių fondų, jeigu laiku ir tinkamai bus pasirengta tokią paramą gauti. Taigi gauti savo dalį ir turėti sąlygas save realizuoti ir tinkamai iš tokios savirealizacijos pelnytis prasidėjus 2010 metų gruodžiui dviem dienom į konferenciją „Kultūra ir kūrybiškumas Lietuvos pažangai“ Nacionalinėje galerijoje ir Vilniaus savivaldybėje buvo susibėgę patys įvairiausi kultūrininkai, veikiantys kaip savarankiškos gildijos ar joms prijaučiantys, ar turintys alternatyvaus įsirašymo galimybę į šią Lietuvoje ganėtinai nesena naujovę – kultūrinių industrijų sferą, kuri apibrėžiama kaip kultūrinė veikla, kurios pagrindas – kūrybiškumas ir talentai, o veiklos rezultatai – intelektine nuosavybe grindžiami visuomenei prieinami produktai: įvairūs išradimai, naujos idėjos bei projektai, kur jungiasi kultūros bei ūkinės veiklos aspektai. Beje, kultūrinės industrijos gali tikėtis nemenkos ES struktūrinių fondų dalies. Pastebėta, kad būtent ši veikla ES duoda nemažai pelno. Tad kultūrinės industrijos ES tampa prioritetine rėmimo sritimi ir daugelis ES stengiasi į tokią sritį persikvalifikuoti.

Nemenką šios konferencijos organizacinę našta pasiėmęs Kik`as (Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija) nepatingėjo ir užsimojo į ją sukviesti profesionalius kultūrininkus, artimas kultūrai industrijas bei bendruomenes, kurios vienaip ar kitaip susijusios su kultūra. Išties parodytos didžiulės pastangos suburti konstruktyviam darbui tokius, galima drąsiai teigti, ambicingos kūrybinės saviraiškos atstovus kaip menininkus ir juos sutelkti, kad jie tinkamai pasirengtų save atstovauti solidžiose Lietuvos ir kartu ES programose. O tam visos sąlygos: mūsų Seimas pirmą kartą per 20-ties Nepriklausomybės metų laikotarpį patvirtino dokumentą, apibrėžiantį Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires. Šiose gairėse kultūrai numatyta strateginis valstybės raidos prioritetas, tad skatinama kreipti deramą dėmesį įsisavinant ES struktūrinių fondų lėšas naujame ES finansavimo 2014-2020 metais etape. Vadinasi, esant kultūriniu industrininku, galima reikalauti savo dalies apeliuojant į patį Seimą, kuris tokias gaires patvirtino. Šioje konferencijoje Lietuvos kultūros ministras Arūnas Gelūnas pabrėžė: „Įgyvendinant Gaires numatome jau kitais metais iš esmės modernizuoti kultūros srities valdymą ir finansavimą. Nuo 2012 metų Lietuvoje pradės dirbti Kultūros taryba – europinio pavyzdžio demokratiškas ir depolitizuotas kultūros rėmimo mechanizmas – , veikiantis rankos atstumo principu, Gairės pabrėžia būtinybę užtikrinti kultūros prieinamumą visoje Lietuvoje – norint, kad Lietuvoje gyventų „trys milijonai kūrėjų“, teks labai pasistengti, kad kultūra nebūtų koncentruojama vien tik didžiuosiuose šalies miestuose“.

(Šių išvadų priėjo Vilniaus Gedimino technikos universiteto Kūrybinio verslo ir komunikacijos katedros vadovė dr. J. Černevičiūtė)

Taigi gauti savo dalį ir turėti galimybes save realizuoti ir tinkamai pelnytis prasidėjus 2010 metų gruodžiui dviem dienom į Nacionalinę galeriją ir Vilniaus savivaldybę buvo susibėgę patys įvairiausi kultūrininkai, veikiantys kaip atskiros ar bendros gildijos ar jiems prijaučiantys ir turintys galimybę įsirašyti į šią Lietuvoje ganėtinai jauną, bet kaip rodo užsienio patirtis, pelningą sferą. Džiugino, kad nemenką organizacinę našta pasiėmęs Kik`as (Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija) nepatingėjo į tokią konferenciją ėmėsi sukviesti profesionalius kultūrininkus, artimas jiems industrijas bei bendruomenes, kurios vienaip ar kitaip susijusios su kultūra. Išties didžiulės pastangos suburti tokius, galima drąsiai teigti, linkusius ganėtinai individualiai dirbti kūrėjus, kaip menininkus. Juolab, pasiekti, kad jie pasirengtų tinkamai save atstovauti solidžiose tiek Lietuvos, tiek ES programose. Konferencijos metu paaiškėjo, kad tai ne toks ir lengvas uždavinys. Pirmiausia, pasigesta tinkamo Lietuvos kultūros industrijų atstovavimo tokių svarbių savo šalies vyriausybinių institucijų, kaip Kultūros, Ūkio ir Finansų ministerijos, lygmenyje. Pavyzdžiui, Ūkio ministerija labiau linkusi kultūrinės industrijas vertinti ne pagal sukuriamas kultūrinės vertybes, o pagal jų užimamų ar joms statomų patalpų dydį. Pastebėta, kad Lietuva atsilieka nuo panašiausio likimo sesių: Estijos ir Latvijos, kurios jau gerokai anksčiau pasitvirtino savo valstybių pažangos gaires ir jau numatė tam reikalingas lėšas. Pastebėta, kad Estija ir Latvija tokiose gairėse turi ženkliai platesnius savęs kaip unikalios tautos išlikimo prioritetus. Šios valstybės pirmoje vietoje įrašė kultūrinės erdvės išsaugojimą ir vystymą. Mūsųose veikia linkstama tik į seno kultūrinio paveldo išsaugojimą, kur lėšos dažniau nukreipiamos statybos darbams. Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas atsidūrė beveik paskutinėje vietoje.

Nemažai kalbėta apie būtinybę kurti kultūrinius industrinius slėnius, padedančius šiems kūrėjams susitelkti, pagerinti veiklos sąlygas, sutaupyti. Panašiai kaip dabar dažnai kalbama apie mokslo slėnių kūrimo būtinybę Lietuvoje, bet konkrečiau nepaaiškinus, kas tai per žvėris. Būtų sunku įsivaizduoti pelningai ir kokybiškai dirbant kultūrinės industrijos atstovus po vienu stogu kokioje vietoje vaizdingoje Vilniaus pamiškėje. Pravertė į konferenciją pasikviesto Studijų, mokslo ir

technologijų departamento direktoriaus Alfonso Žalio paaiškinimas, kas yra tie mokslo slėniai. Meno ir kultūros žmonėms paaiškinta: tai nebūtinai institucija po vienu stogu, toje pačioje teritorijoje ir tame pačiame žinybiniame pavaldume. Pasirodo, kapitalo pasaulyje mokslo slėniai kūrėsi ne direktyvų iš viršaus nuleisti, o savaime, kai atsiranda palankios sąlygos vienoje vietoje sudaryti geresnes sąlygas mokslo teoriją pritaikyti praktikai. Betgi mokslo slėniai nebūtinai turi būti kuriami toje pačioje teritorijoje ir po ta pačia žinybinio pavaldumo iškaba. Pastebėta, kad mūsų mokslo slėniai labiau vystomi infrastruktūros – statybų verslo – , o ne idėjų ir joms įgyvendinti būtinų priemonių sudėtingesniems tyrimams atlikti linkme. Veikia kryptama į statybų verslo lobistikos reikalus, nei siekiama mokslininkams sukurti geresnes tyrimų sąlygas.

Kik'o atstovė, garsi teisininkė Jūratė Zabielaitytė ne kartą akcentavo, kad šiuo metu ES tiek menininkus, tiek mokslininkus stato ant tų pačių svarstyklių, kuriems taikomas vienas ir tas pats matas – kūrybiškumas. Kūrybiškumas ir vieniems, ir kitiems suteikia vienodas finansavimo iš ES struktūrinių fondų galimybes, tad pats laikas jomis deramai pasinaudoti. Kvietimas kuo greičiau tokiomis galimybėmis pasinaudoti tarsi ir apvainikavo šią konferenciją. Šiuo tikslu nutarta iš pačių įvairiausių kultūrinių industrijų atstovų įkurti grupę, kuri liptų ant kulnų mūsų šalies biurokratams pačių įvairiausių sričių lygmenyse ir verstų juos tinkamai atstovauti pastarųjų interesus vietos ir ES mastu. Tai tarsi vienintelė galimybė kultūrinių industrijų gildijoms išlikti kūrybingomis, pelningomis, turinčiomis sąlygas į aukštą lygmenį pakelti savo valstybę ir tuo ją padaryti patrauklią investitoriams iš svetur ir turistų pamėgta vieta.

Edgaras Leichteris – Žinių ekonomikos forumo direktorius, žinių visuomenės kūrimo Lietuvoje pradininkas ir entuziastas, susirinkusius perspėjo, kad Lietuvoje labai nedėkingos sąlygos skverbti naujovėms. Anot jo, tam reikia mažiausiai penkių bepročių, kurie pamiršę savo asmeninį gyvenimą visą parą degtų inovatyviais užmanymais ir neleistų minkštose kėdėse užmigti dažniausia tik savais interesais besirūpinantiems mūsų šalies biurokratams, pradėdant Seimu ir baigiant Lietuvos kultūros ministerija. Konferencijų salėje į tokių bepročių grupę įsirašyti pakilo vos keleto dalyvių rankos. Betgi, jei tokių bepročių atsirastų ir daugiau, mūsų švogerinėje Lietuvoje nebus lengva kultūrininkams industrininkams atstovėti savo reikalus. Jau keletą Meno kūrėjų asociaciją atstovaujantis, praeityje Kultūros ministras, poetas Kornelijus Platelis, nepalaikė iniciatyvos tokią grupę steigti. Pasidalino trumpa savo veiklos patirtimi, pabrėždamas, kad jam gaila kelių savo gyvenimo metų, kuriuos turėjo praleisti Seime vildamasis atstovaujamiems kūrėjams geresnių darbo sąlygų ir normaliesnių teisinių aktų. Nieko geresnio kaip ir nepasiekė. Jis pasiūlė, atsižvelgiant į galiojančius dabartinius įstatymus nusipirkti licenzijas, taip užsidirbti pragyvenimui ir taip save kūrybiškai realizuoti.

Paskutiniajai konferencijos daliai, skirtai Lietuvos įvaizdžio užsienyje formavimo problemoms, moderavęs verslininkas ir žiniasklaidos atstovas Kristupas Baublys meniškiesiems kūrėjams palinkėjo atsigręžti vieniems į kitus, labiau kitais pasitikėti ir vengti išjuokti kitus. Jo manymu, taip bendraujant visiems gyvenimas pasidarytų saldesnis ir pozityvesnis, tada ir Lietuva taptų ženkliai mielesnė ir brangesnė mums patiems ir kitų šalių žmonėms. Anot jo, kartais užsienyje nieko apie Lietuvą nežinantiems jos pristatymas apgaubiant pačių drastiškiausių prasimanymų skraiste, kaip kad Lietuvą apibūdino Pietų Korėjoje viešėjęs režisierius Ignas Miškinis: Lietuva – vandenyno apsupta sala, kur pusnuogiai lietuviai mušinėja uodus ir nemato vargo, gali sukelti didesnę susidomėjimą nei nemažai investicijų reikalaujantis metų metais įvairiausiomis koncepcijomis grindžiamas Lietuvos įvaizdžio formavimas, siekiant kad čia būtų kuo daugiau iš svetur investuojama ir čionai būriais trauktų užsienio turistai.

Ši konferencija neoficialiai pasivadino išsijudinimo konferencija. Taikliai save įvardino. Išties mėginta išsijudinti 2011 metų birželyje numatyta surengti panašią konferenciją Klaipėdoje. Joje bus aptariama, kaip pavyko pasivyti Lietuvos pažangos traukinį, į jį įsėsti, juolab, tinkamai nukreipti jo garvežį, kad visi pajustų kūrybinių industrijų įnašą visų Lietuvos žmonių gerovei. ES struktūriniai fondai be išankstinio, kad ir nelabai pastebimo vietinio parėmimo, iš vietos neišsijudina. Taigi bus

reikalinga ir mūsų visų mokesčių lėšų dalis. Norėtusi atsibudusiems kultūrininkams industrininkams palinkėti suspėti atsisėsti į Valstybės pažangos gairėmis apkašytą traukinį, o jo garvežį nukreipti ne į vienadienių šou tipo kultūrinių ir hipertropuoto vartojimo užgaidų tenkinimą. Jį labai dažną lydi tiek Lietuvos, tiek visos žemės tarša neskoningais vaizdais, sveikatą žeidžiančiais garsais ir kalnai ilgai nesuyrančių pakuočių, kurios lieka nuo greito maisto bei svaiginančių gėrimų, bene, svarbiausių tokių meno-kultūros fiestų atributų.

Angelė Šarlauskienė